

Motion till riksdagen 2008/09:Ub26

av Marie Granlund m.fl. (s)
med anledning av prop. 2008/09:171

Offentliga bidrag på lika villkor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2008/09:171 Offentliga bidrag på lika villkor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lika villkor för kommunala och fristående skolor.

Bakgrund

Såväl de kommunala skolorna som friskolorna är oundgängliga delar av vårt skolsystem. Att det finns olika huvudmän i skolan syftar till att öka mångfalden av pedagogiska modeller, stärka valfriheten för elever och föräldrar och främja engagemang och utveckling. Samarbete mellan olika kommunala och fristående skolor ska också leda till att alla skolor förbättras. Vår utgångspunkt är att det verkligen ska vara lika villkor mellan kommunala och fristående alternativ i skola och barnomsorg. Det är det enda rimliga förhållningssättet och den väg som leder till ett sammanhållet skolsystem där friskolorna kan integreras på ett bättre sätt i skolverksamheten. Eftersom dagens regler skapades i ett helt annat skollandskap instämmer vi i att systemet för ersättning till friskolorna måste moderniseras och förtydligas. Att reglerna harmoniseras är också riktigt. Ett nytt reformerat system måste bygga på den grundläggande principen att alla skolor, oavsett huvudman, ska tillhöra ett gemensamt nationellt skolsystem. Vi socialdemokrater vill att alla skolor verkligen får samma villkor. Därför är vår besvikelse över regeringens förslag stor. Propositionens rubrik hade kunnat vara offentliga bidrag på olika villkor.

Till skillnad från regeringen har vi en helhetssyn på skollandskapet. Vi vill ha lika villkor på riktigt. Att åstadkomma detta kräver att man inser och erkänner att både de kommunala skolorna och friskolorna har fördelar och nackdelar i dag. Regeringen utgår från en ideologiskt grundad föreställning om att endast friskolorna har problem i dag, och att alla dessa problem härrör

Fel! Okänt namn på

ur kommunernas sätt att ge bidrag. En proposition som grundar sig på ett sådant tunnelseende, snarare än på de faktiska problemen som både kommunala skolor och friskolor har, utan att ta ett helhetsgrepp och utan att analysera de olika skolornas problem från olika håll, leder ofrånkomligen till att rekommendationerna blir snedvridna. Vill man åstadkomma lika villkor mellan olika huvudmän måste man ställa sig relativt neutral mellan dessa. Regeringen ställer sig ensidigt på de fristående skolornas sida, och därför blir propositionen trots den goda intentionen bara en halvmesyra.

Lika rättigheter och lika skyldigheter

Bärande element i skolsystemet ska vara att friskolorna garanteras rätt att starta och verka på samma villkor som kommunala skolor. Alla skolor ska verka under samma skollag. Alla skolor ska också följa samma nationella läroplan, kursplan och tillämpa samma betygssystem. Oavsett huvudman ska skolorna präglas av öppenhet och insyn – främst av hänsyn till elever och föräldrar och för att skolor ska kunna samverka för att garantera att varje barn mår bra och når kunskapsmålen. Men det är också för att vi ska försäkra oss om att skattepengarna används så effektivt som möjligt. Personalen ska också ha samma rättigheter och skyldigheter att påtala och uppmärksamma missförhållanden och brister i verksamheten, oavsett huvudman. En sådan ordning skulle innebära en tydlig skärpning av villkoren för friskolorna. Parallellt med detta ska friskolorna garanteras att inte få sämre ekonomiska villkor än de kommunala skolorna. På så sätt uppnås lika villkor.

Kommunala skolor och friskolor ska behandlas lika vid nya omständigheter

I propositionens avsnitt 6.2 anges att om en kommun tillskjuter extra medel till kommunala skolor under löpande budgetår, ska friskolorna i kommunen tilldelas samma tillskott. Detta är rimligt. På motsvarande sätt ska naturligtvis en kommun som tvingas göra nedskärningar i de kommunala skolorna under ett budgetår kunna göra motsvarande avdrag i bidraget till friskolor. Regeringens ståndpunkt, att detta inte ska vara möjligt, är inkonsekvent och underminerar både trovärdigheten i regeringens intentioner och legitimiteten i skolsystemet. Om regeringen står fast vid att det saknas lagstöd för en sådan ordning måste regeringen återkomma med förslag om hur detta kan rättas till.

Vinst ska återinvesteras i verksamheten

För att kommunala och fristående skolor ska få lika villkor på riktigt måste man göra en helhetsanalys av de olika huvudmännens förutsättningar. En annan inkonsekvens i regeringens proposition är att endast se till de nackdelar de fristående skolorna har. Politikens mål måste vara att alla resurser till skolan fördelas rättvist och att alla resurser till skolan används så effektivt som

Fel! Okänt namn på

möjligt. Därför menar vi att regeringen måste återkomma med förslag till reglering av ekonomiska överskott i skolornas verksamhet. Den grundläggande utgångspunkten ska vara att allt överskott i såväl kommunala som fristående skolor återinvesteras i verksamheten. Skolan är en del av det samhället valt att ha och finansiera gemensamt för att ge alla våra unga en likvärdig chans till utveckling. Den styrs av tydliga gemensamma ambitioner att ge alla barn och unga ett gemensamt kitt av kunskaper, förmågor och värderingar som vi vill föra vidare till kommande generationer. Därför kan vi inte acceptera att de resurser vi valt att gemensamt avsätta för våra barns skola i stället går till enskilda aktieägare. Den socialdemokratiska regeringen tillsatte en utredning för att ta fram förslag till regler för att lösa detta, en utredning som dagens regering tyvärr avbröt. Vi menar att regeringen bör tillsätta en ny utredning och komma med förslag till hur alla skolor ska drivas utan vinstintresse.

Stäng inte dörren för lokala överenskommelser

Vi avstyrker förslaget att helt stänga dörren för möjligheten att kommunen i stället för att tillämpa bidragsreglerna kommer överens med en fristående eller enskild utförare om bidraget för en elev eller ett barn. Möjligheten att träffa överenskommelser används i viss mån i dag, framför allt i fråga om elever som behöver en utbildning särskilt anpassad efter deras individuella behov. Det handlar t.ex. om elever med olika funktionshinder.

Skolpliktsavdraget

Vi menar att möjligheten måste kvarstå för kommunerna att ge kompensation till de kommunala skolorna, då kostnader för det s.k. skolpliktsansvaret uppstår. Däremot behöver inte kommunerna systematiskt betala ut mer medel till de kommunala skolorna än till friskolorna på grund av skolpliktsansvaret. Därmed – och så uppfattar vi också regeringens hållning – ska det vara möjligt för kommunerna att hålla sådana resurser i beredskap till skolorna särhållet och särredovisat från de resurser som betalas ut regelbundet.

Laglighetsprövning – inte förvaltningsbesvär

För att vidmakthålla en stark rättssäkerhet och ytterligare stärka incitamenten till långsiktighet i skolsystemet bör friskolor få utvidgade möjligheter att få kommunernas bidragsbeslut omprövade. Kommunernas och landstingens företrädare har dock under lång tid varit kritiska mot ordningen med förvaltningsbesvär, då man ansett att det är orimligt att domstolar ska gå in och fatta beslut som i grunden är politiska. Därför menar vi att laglighetsprövning är att föredra framför förvaltningsbesvär.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 1 april 2009

Marie Granlund (s)

Mikael Damberg (s)

Louise Malmström (s)

Thomas Strand (s)

Roland Bäckman (s)

Agneta Lundberg (s)

Peter Hultqvist (s)

Caroline Helmersson-Olsson (s)